

KVINNE BULLETTIN

Desember 87

8.3.mars-konferanse 9-10.januar. Oppmøte vedlagt. 1 fra hvert distrikt + adgang til å sende flere hvis distriktet betaler, ev. søke oss om støtte til flere. Husk å avklare hvem som skal dra i god tid og bestille minipris.

Forberedelser til møtet er en innledning om 8.mars som er sendt ut til DSene + i hovedsak trykt i desember TF. Hvis mulig, er det fint om den som drar vet litt om andre steder i distriktet også.

KVinnenes tariffaksjon.

Vedlagt følger en innledning om kvinnelønna som ble holdt på KFs landsmøte. Forslag til problemstillinger til et møte om kvinnelønna i KF ev. 8.marsgrupper el.l er trykt i Vi er mange 4-87 s.4. En enkel ide til markering av tariffaksjonen lokalt som kom opp i gruppediskusjonen på landsmøtet var å bruke innholdet i innledinga eller skrivet fra tariffaksjonen til å lage leserbrev i lokalavisene om kvinnelønna og hvorfor vi ikke har råd til moderasjon.

Barnehagekampen.

KVINneutvalget har hatt et møte med noen folk i partiet som er opptatt av barnehagekampen for å starte opp et felles arbeid. Det blir lagd et referat fra møtet som også kan gå til partifolk som ikke var tilstede, men som er interesserte. Kontakt Jane Nordlund på partikontoret. Første prosjekt er å prøve å lage et debatthefte om barnehagepolitikken.

Hvordan det er å være kvinneansvarlig.

Vi er interessert i forholda for dem som er kvinneansvarlige, og i forholdet mellom kvinnene i partiet som jobber med det særegne kvinnearbeidet og dem som jobber i almene partiposisjoner. Vi vil derfor be deg svare på noen spørsmål på neste side. Skjemaene kan leveres på 8.marskonferansen eller returneres neste rutine.

Sitter kvinneansvarlig i DS? ev. hvorfor ikke?

Hvis ikke, hvordan er kontakten med DS? Er det noen i DS som har spesielt ansvar for kontakten?

Hvor lenge har du vært kvinneansvarlig?
Hvordan er oppgava di definert, hva forventes det/forventer du at du skal gjøre?

Hva liker du best ved oppgava? Hva synes du du får til bra?

Hva synes du er det største problemet?

Har du andre jenter å jobbe sammen med om oppgava? Hvordan er kontakten med dem som jobber i Kvinnefronten?

Hvordan har du som kvinneansvarlig kontakt med andre jenter i partiet? Holder dere kvinnekonferanser? Fins det andre former for organisering av kvinnene?

Hvor mange kvinner sitter i DS?
Hvilken betydning har det for kvinnearbeidet?

Hvilke kvinnepolitiske diskusjoner har vært ført i DS?

Har ev. mange kvinner i DS gått på bekostning av det særegne kvinnearbeidet, eller har det først og fremst styrka kvinneprofilen til partiet?
Hvordan er samarbeidet mellom jentene i DS?

Hva slags kontakt/støtte ville du ønske deg fra det sentrale kvinneutvalget?

Vi er interessert i å trekke kvinneansvarlige utenfor Oslo mer med i arbeidet vårt. Hvilke områder innafor kvinnepolitikken har du mest greie på/ mest lyst til å jobbe med?

Innledning Kvinnefrontens landsmøte november 87.

SAmtidig med landsmøte aksjonerer kvinnene på Stentor i Trondheim for ei lønn til å leve av og tusener av rasende lærere streiker i protest mot statens arrogante holdning allerede før de får begynne å snakke om lønna.

Dette er situasjonen i et nøtteskall. Stadig flere kvinner tar opp kampen om lønna. Selvom kvinnene alltid har slåss om lønna si, er vi vitne til at det åpnes en ny svær front i kvinnekampen.

Kvinner er lavtlønte, det er en gammel sannhet. Men det har bare vært halve sannheten. For vi er ikke bare lavtlønte, vi er kvinnelønte. Det er faktisk slik at på tvers av bransjer og yrker tjener kvinner relativt likt.

I 86 lå gjennomsnittslønna for kvinnene både i industri, varehandel og rutinemessig kontorarbeid rundt 113-117 000. Flertallet av kvinnene i kommunesektoren (unntatt Oslo og Bærum) lå i lønnstrinn 16, 117 640, med 70 % i 15-17 113-121 000. Da har vi allerede fått med oss områder der over halvparten av de yrkesaktive kvinnene jobber.

Tilsvarende tall for menn gir sjølsagt høyere lønn og mye større variasjon bransjene imellom.

Gjennomsnittslønn skjuler mange forskjeller, bla. mange mindre. Men det er også mindre lønnsforskjeller blant kvinnene innen hvert område enn blant menn. I industrien er forskjellen mellom høyeste og laveste bransje timelønn for menn ca.80 kroner, dvs. ca 156 000 kroner i året, mens den for kvinner er ca 25 kroner eller 43 000 i året. Lønnsforskjellene mellom kvinner var i tillegg blitt mindre fra 86 til 87, for menn større.

Disse talla gir begrepet kvinnelønn en utvida mening. Uansett begrunnelse som varierer fra bransje til bransje og helt ulike typer arbeid kommer altså kvinnene ut temmelig likt. Også kvinner med utdanning som førskolelærere, sykepleiere, o.a. ligger nærmere andre kvinner enn menn med utdanning på tilsvarende nivå.

Vi vil derfor påstå at kjønn teller mest. KVinner lønnes som kvinner, menn lønnes som bakere, sjåførere, heismontører eller saksbehandlere.

Går det an å leve av kvinnelønna?

SIFO - Statens institutt for forbruksforskning har laget et såkaldt standardbudsjett for et rimelig nøktert forbruk. Som bla.kan regnes ut for hushold av ulik størrelse. En kvinne som lever alene vil ifølge dette budsjettet trenge $2400 + 970 = 3370$ + ev.bil 1480 = 4850 kroner måneden utenom bolig og strøm. En kvinne med et barn i skolealder ville trenge $2400 + 1950 + 1200 = 5550$ + ev.bil 1480 = 7030 + bolig, strøm og ferie.

Barnehage $2400+1348 + 1200 +1156 = 6104$ +ev.bil 7584 + bolig,- strøm og ferie.

Hvorfor er det slik? Er det ikke kvinnenenes egen skyld? Stiller vi

ikke for små krav? Finner vi oss ikke i for mye?
 Dette er viktige spørsmål. OG de fleste, både kvinner og menn vil nok mene at egentlig er det mye vår egen skyld. Kvinnene klarer ikke å stå sammen og slåss. OG med en slik oppfatning blir det vanskeligere å ta opp kampen.

Men er det slik at de forholder kvinner og menn bys i utgangspunktet har vært like og så har menn kjempet seg opp?

NEi, hovedårsaken til at kvinnene er lavt lønte er at det er slike jobber samfunnet byr oss.

Mange arbeidsgivere ansetter ikke kvinner. OG i mange yrker er det ikke plass til kvinner med ansvar for unger, arbeidstida passer ikke, det fins ikke muligheter for deltid, det regnes med overtid osv. Kvinner må stille andre krav til jobbene enn menn, krav om at de lar seg kombinere med familien, ikke fordi de er dumme, men fordi de er nødt. Ansvar for familien er ikke selvvalgt av kjærlighet til mann og barn, men pålagt oss av samfunnet. OG dette utnyttes sjølsagt av arbeidsgiverne til å presse lønna ned. Dette gjelder både deltidsansatte og heltidsansatte. Mange steder har også deltidsansatte dårligere timelønn, de får ikke overtid og ansette på færre timer og brukes fleksibelt.osv. Da er det ikke deltida i seg sjøl som er problemet, men at kvinners situasjon gjør det nødvendig.

Det er også større arbeidsløshet blant kvinner enn blant menn, om en regner med den skjulte arbeidsløsheten. Dette gjør det også vanskeligere for kvinner og stille harde krav.

Kan ikke kvinnene begynne i mannsyrker - Det er mulig for noen, likevel ofte innhentes av kvinnelønna. Og ikke alternativ for flertallet. Ikke noe galt med yrkene, men med lønna.

Utdanning er tradisjonelt en viktig vei til høyere lønn for menn, for kvinner ser vi at kvinneutdanninger nok gir noe høyere lønn, men fortsatt under mange ufaglærte menn. Og flere kvinneutdanninger gir ikke fagstatus likevel. Dette er en viktig kamp som bl.a YLi har tatt opp. OG vi ser at utdanninga gir fagstolthet som gjør det lettere å slåss for lønna si. Likevel ser vi også her at kjønn teller mest.

Jeg mener at grunnlaget for kvinnelønna er ikke at vi er dumme, den ligger i måten samfunnets økonomi er organisert på. Vi regnes ikke som ordentlige arbeidere, en egentlig arbeider er en mann som forsørger en familie. Familien ligger fortsatt til grunn for lønnsystemet. Menn er forsørgerne, kvinner har hovedansvaret for hus og unger. Det innebærer et omfattende gratisarbeid. 2,6 milliarder timer, hvis lønna, 185 milliarder. Når dette arbeidet er ivaretatt kan kvinner ta seg jobb, som takk for innsatsen, får hun da mindre lønn enn menn, spe-på lønn. Dette rammer alle kvinner. Uansett om hun har familie eller er forsørger. Slik menn får forsørgerlønn uansett.

I tillegg er det en lang tradisjon på at kvinner klarer seg med mindre enn menn, fra mat og utdanning til julepresanger.

Dette systemet med kvinnelønn kommer i konflikt med virkeligheten. Kvinner lever alene, forsørger unger, og deler stadig økende

utgifter med den de eventuelt velger å leve sammen med. Særlig i byene er 2 inntekter nå nødvendig for å overleve. Resultatet er at kvinner er fattige, spesielt kvinner som lever alene eller forsørger unger. Ekstrajobber og overtis. Og resultater er at kampviljen øker. Kravet om en lønn til å leve av tvinger seg fram, på tvers av ulike yrkesgrupper. Med voldsom kraft.

De siste 25 åra 1/2 million flere kvinner i arbeidslivet. KVinnens lønn i prosent av menns økt, lønnsforskjellene har minket, selvom de nå har stagnert. Styrket sin stilling. Samtidig var det fortsatt i 80 som i 60 slik at kvinnene i Norge hadde halvparten av menns inntekt, da er alle kvinner tatt med og både lønn og trygd.

Hovedårsaken til den store forskjellen i inntekt mellom kvinner og menn hele livet, er forskjellene i arbeidstid. Derfor kan lønnskampen ikke sees isolert fra kampen for 6 timersdagen med full lønnskompensasjon

Vi kan ikke godta krav om at vi skal prioritere mellom arbeidstid og lønn, for oss er det ulike deler av den samme kampen. Høyere lønn eller mer fritid? Ikke slik det står for kvinner. Ulike måter å heve kvinners lønn. Arbeidstidsforkortelsen nå kunne bety et lønnstillegg på 4 kr timen med ei timelønn på 60 kroner. for kvinner i deltid som fortsatte å jobbe samme antall timer er det en økning som monner. Flere kvinner i full jobb vil også styrke kvinnes posisjon i lønnskampen. Kampen om normalarbeidsdagen betyr også at det skal være mulig å leve av en vanlig arbeidsdag uten overtid. OG det er kampen for å beholde kompensasjonen for ubekvem arbeidstid, et viktig element i kvinnelønna.

Kampviljen øker, men kampen for kvinnelønn har ingen organisasjon. I fagbevegelsen er den delt opp i masse små biter, hver yrkesgruppe må slåss sin kamp innafor sitt forbund og sine avtaler. fKvinnelønna drukner i tekniske spørsmål. FLertallet av kvinnene har knapt nok greie på sine egne avtalesystemer og enda mindre andres. Tariffoppgjør foregår langt fra folk flest med et språk som er lagt opp slik at det ikke er til å forstå. Du får såkallte lønnsøkninger som i virkeligheten betyr mindre å gå i butikken med.

Men heller ikke kvinnebevegelsen tar opp kvinnelønna konkret. Det fins kunnskap om kvinners inntekt osv. men den brukes ikke til å reise konkrete kamper. Tariffoppgjørene får være i fred, som noe faglig, vanskelig. Mens de meste gjøres til kollektive spørsmål er lønna di fortsatt et personlig sak i Kvinnefronten enda så mye det har å si for livene vår. Vi utfordrer ikke oppfatninger om at det er flaut å tjene så lite, mange tenker innerst inne at det er deres egen feil, det er jo kvinnes oppgave å få lønna til å strekke til.

Kvinnefronten må slåss for kvinnelønna også for å bevisstgjøre kvinner om at dette er et felles problem for alle kvinner. Slåss for at alle kvinner gjør arbeid som de kan være stolte av og som de skal kunne leve av, uansett mannsyrke eller kvinneyrke, utdanning eller ikke, og at det er dette samfunnssystemet som gjør det til mindreverdige og dårlig betalt.

Dette er en svær utfordring for Kvinnefronten. Bare KF er istand til å slåss fram dette perspektivet og sette kampen for kvinnelønna i samband med resten av kvinnekampen. Kampviljen fins, fordi virkeligheten tvinger kvinner til å slåss. kommer til uttrykk i fagbevegelsen. MEN det fins mye mer.

KFs utvalg for kvinner og arbeid har tatt initiativ til Kvinnenes tariffaksjon. Grunnlaget blir spredd, endel av det jeg har sagt. Hensikten er å forene kvinner på tvers av bransjer og yrker, faglig bevisste og kvinnebevisste til felles kamp for kvinnelønna ved det lønnsoppgjøret som kommer nå.

DA tRengs felles krav på tvers som er forståelige for alle. Og krava er felles. Kvinnene jobber i yrker og bransjer der det praltisk talt ikke gis lokale lønnstillegg mellom de sentrale lønnsoppgjørene mellom LO og NAF. DERfor må kvinnene kreve høye generelle kronetillegg, dvs. høye tillegg til alle uavhengig av hvor de jobber. BARE slike tillegg når fram til alle. Og slike tillegg er arbeidsgiverne, både i offentlig og privat aller mest imot, fordi slike felles krav kan samle folk til felles kamp for et felles lønnsnivå. Mens deres mål er mer individuell lønn på den enkelte arbeidsplass og i den enkelte bransje, større lønnsforskjeller og mer splittelse.

Det Er allerede stilt høye krav, og GUNnar Berge og Gro har sjølsgt tatt skarp avstand fra slik uansvarligeheit, fra hjekpepleiere og barnehageassistenter. Kvinnenes tariffaksjon legger hovedvekten på dette kravet, regne ut 10 kroner timen, 20 000 i året. Greitt å forstå. Samtidig også krav som hever de laveste.

Det er viktig å bry seg om lønnsoppgjøret , fordi det betyr så mye for kvinnelønna og mange kvinner jobber med det.

Masse folk bruker mye tid på krava til tariffoppgjøret. SAMvit-tighetsfullt. nøyaktig. konkret. Og så er løpet egentlig lagt og krava går i papirkoga når de kommer til toppen. Og så - passivitet og frustrasjon. Disse kreftene vil vi bruke i Kvinnenes tariffaksjon, og finne felles måter å vise fram situasjonen og øve press.

Samtidig stenger hele systemet og språket for aktivitet fra flere enn et skikt av tillitsvalgte.

JÅ,men det er ikke så vanskelig, vi må lære oss språket og slå dem på hjemmebane.

NEi, jeg tror ikke det er veien.

Kvinner trenger eget språk og egne måter å gi opprøret uttrykk på. F.ek.s forhandlinger på SAS-hotellet hvor klubbstyret stilte med utgiftene til en stuepike som viste at daet var umulig å leve på lønna. Svaret fra bedriftsledelsen siet det meste; nå må dere ikke blande inn følelser i dette da!

Jo vi skal blande inn kvinners virkelige liv, vi skal vise fram hva kvinner virkelig tjener og hva det har å si for hvordan vi kan leve, hva vi har råd til og hva vi ikke har råd til, hvordan vi bllir avhengige av menns våre, osv. Og vi skal plante krava våre i trynet på dem uten å pakke dem inn i prosenter og overheng

og etterslep og hele nasjonaløkonomien. Istedenfor å slå Berge i prosentregning skal vi utfordre ham til å lage et budsjett for å leve av ei kvinnelønn. OG vi skal lage aksjoner og demonstrasjoner der raseriet kan få utløp, ikke sitte stille og vente på at LO-ledelsen skal ordne opp på toppen.

Dette er KFs oppgave og det er ingen andre som løser den for oss. Den må begynne med at vi gjør lønna vår til et felles problem i gruppene og med at vi driver aktivt støttearbeid til dem som er i kamp. Også på dette kampavsnittet dreier det seg om å bygge opp kvinners sjøltillit og stolthet, vi er eksperter på vår egen lønn og våre egne liv.